

Secretariaat
Postbus 65
6865 ZH Doorwerth
5dorpenintgroen@gmail.com
info@vijfdorpen.nl

Aan de Commissie MER
p/a Omgevingsdienst Regio Nijmegen (WABO@ODRN.NL)

Renkum, 31 augustus 2023

Betreft: zienswijze MER Smurfit Kappa Parenco

Geachte leden van de Commissie MER,

Mede namens de vereniging Mooi Wageningen wil de vereniging Vijf Dorpen in 't Groen het volgende onder de aandacht brengen.

Historie

De vereniging Vijf Dorpen in 't Groen heeft sinds de ontwikkelingen bij Smurfit Kappa Parenco (SKP) met toenemende belangstelling gevolgd, vooral sinds de herstart van Papiermachine 2 in 2016. Deels deden we dit via leden die in de werkgroep BOP (Belangengroep Omwonenden Parenco) zaten. We namen deel aan besprekingen met Parenco en zijn opvolger SKP sinds najaar 2016. We waren ook vertegenwoordigd in de Klankbordgroep Parenco en de daaropvolgende Omgevingsdialoog.

Met het opstarten van de PM2 als verpakkingspapiermachine kwam er een enorme toename van overlast van stank, lawaai en trillingen en klachten daarover in het dorp Renkum. Inwoners richtten samen de BOP op en Vijf Dorpen werd vanwege haar doelstellingen, kennis en expertise erbij betrokken.

Opvallend is dat er diverse malen in de aangeleverde MER verwezen wordt naar stukken en onderzoeken en de vergunning van vóór 2016. De fabriek produceerde in de jaren 2009-2016 steeds minder. De PM2 heeft zelfs een aantal jaren stilgelegen. Uiteraard was het ook een totaal ander product dat er werd geleverd vóór 2016.

De fabriek ging in 2009 in productie omlaag van 500.000 ton krantenpapier naar 250.000 ton grafisch papier. In het dorp Renkum was er weinig overlast met dit product en deze hoeveelheid. Dit bleek ook uit een telefonisch leefbaarheidsonderzoek uitgevoerd in opdracht van de provincie dat indertijd is gebruikt om de oude vergunning van Parenco te gebruiken voor de opstart met fluting en lining op de PM2. Op dit moment draait er een complete recyclingindustrie op de oude vergunning van een papierfabriek. Dat er een revisie van deze vergunning moet komen is evident voor onze verenigen.

MER algemeen

Vijf Dorpen in 't Groen en Mooi Wageningen hebben kennis genomen van de door Smurfit Kappa Parenco bij de provincie ingediende MER. Wij hebben alle stukken zelf grondig bestudeerd en deels ook laten bestuderen door deskundigen.

In algemene zin valt het ons op dat er slechte of geen nulmetingen gedaan zijn. Het ontbreekt aan een duidelijk overzicht waarin alle milieuaspecten van de huidige situatie en hun onderlinge samenhang zijn weergegeven. Ook worden er steeds wisselende uitgangsposities gekozen, waardoor uitkomsten vooral gunstig uitpakken voor het door SKP gewenste scenario. De door SKP gewenste uitbreiding van de productiecapaciteit kan mogelijke positieve milieueffecten tenietdoen van de verschillende BBT-uitwerkingen; daar is te weinig aandacht voor in de uitwerking in de verschillende onderdelen van de MER. Veelvuldig wordt er verwezen naar berekeningen en onderliggende stukken, maar omdat die (zowel de berekeningen als de stukken) ontbreken kan niet worden beoordeeld wat de vele beweringen en aannamen in de rapporten waard zijn. Zoals al opgemerkt dateren sommige rapporten van vóór 2016, waardoor nog maar de vraag is in hoeverre de inhoud daarvan nog bruikbaar is. Verder lijkt het erop dat SKP niet op alle onderdelen heeft voldaan aan wat de commissie m.e.r. naar aanleiding van het document “Reikwijdte en Detailniveau” heeft aangegeven als wenselijk onderzoek voor deze fabriekslocatie.

Wij zien onvoldoende samenhang tussen de verschillende documenten in de MER. Door de slechte vergelijkbaarheid ten gevolge van steeds weer andere gekozen uitgangspunten (jaartallen, metingen, eerdere onderzoeksrapporten) lijkt het erop dat deelonderzoeken op afwijkende uitkomsten en conclusies komen.

Het is onduidelijk waarom bepaalde BBT- of BBT+-maatregelen alleen in bepaalde varianten zouden kunnen worden uitgevoerd. Er lijkt sprake te zijn van ‘koppelverkoop’: in de door SKP gewenste variant worden de meeste maatregelen uitgevoerd die gunstig zijn voor natuur en milieu. Maar veel maatregelen kunnen ook in andere varianten worden toegepast. Die mogelijkheid wordt niet beschreven.

De ‘eindscore’ van de verschillende alternatieven is onvoldoende duidelijk. Niet inzichtelijk is waarom bepaalde voorgestelde ontwikkelingen één of twee ‘plusjes’ krijgen.

Er is op onderdelen sprake van verschillende bevoegde gezagen. Een schema waarin dit duidelijk wordt gemaakt ontbreekt. We missen een overzicht van de andere relevante vergunningen en van de lopende of voorgenomen aanvragen daarvoor. Het lijkt er namelijk op dat naast de beoogde revisieaanvraag waarvoor deze MER is gemaakt ook andere vergunningen moeten worden gewijzigd om de plannen van SKP te kunnen verwezenlijken. Zo ligt er op dit moment een vergunningsaanvraag bij Rijkswaterstaat ter inzage voor het onttrekken van water aan en lozen op de Nederrijn. Of het bedrijf daadwerkelijk op korte termijn dan ook iets gaat doen met rivierwater en hoe dit gezien moet worden in het licht van wat er is aangeleverd voor de MER c.q. de revisievergunning is onnavolgbaar want niet in de MER-stukken opgenomen. Alleen al hierom moet het MER-dossier als onvolledig worden aangemerkt.

Wat ons betreft heeft SKP niet een volwaardig MER-dossier ingeleverd, maar veeleer een verzameling losse rapporten waarvan de onderbouwing vaak incompleet en/of niet-navolgbaar is.

Samenvattingen van achtergrondcommentaren op de bijlagen bij de MER-studie

Een groep deskundigen heeft de vele deelrapporten bestudeerd; van enkelen ontvingen we gedetailleerde commentaren. Hieronder een samenvatting van de bevindingen.

1. Emissietoets en Stikstofdepositieonderzoek

Blijkens de begeleidende brief heeft de ODRN kritiek geleverd op dit onderdeel van de MER. Onduidelijk is evenwel wat deze kritiek behelsde en waarom SKP daar niets of onvoldoende mee heeft gedaan. Voor een goede beoordeling van de MER-stukken dient deze informatie aan het MER-dossier te worden toegevoegd.

2. ZZS-inventarisatie in grond- en hulpstoffen

Er is hiervoor onvoldoende aandacht geweest. Wij noemen twee punten. Gezien de aard van de grondstoffen achten wij het niet aannemelijk dat de kans op ZZS hierin verwaarloosbaar is. Ook zijn de uitlatingen over de verbranding van biomassa gebaseerd op niet onderbouwde mededelingen.

3. ZZS-emissies naar lucht

De redenering van SKP v.w.b. de achtergrondconcentratie kan niet worden beoordeeld omdat er geen 0-meting is. De gekozen uitgangspunten zijn dusdanig verouderd dat daar geen waarde meer aan gehecht kan worden om conclusies te trekken.

4. Luchtkwaliteitsonderzoek

De Atlas voor de leefomgeving van het RIVM hanteert andere grenswaarden dan de geldende Europese grenswaarden, namelijk die van de WHO. Renkum zit ruim boven de advieswaarde van WHO van $5\mu\text{g}/\text{m}^3$ PM_{2,5} volgens de monitor. De berekening in het MER-rapport spreekt over $11\mu\text{g}/\text{m}^3$ (huidig). Gezien de wens om de productie te verhogen en gezien het feit dat daarmee alleen al de vervoersbewegingen zullen stijgen, is de kans aanzienlijk dat er een onwenselijke situatie ontstaat voor mens en milieu.

Ook voor wat betreft PM₁₀ en NO₂ zit Renkum ruim boven de advieswaarden van de WHO. Het is onbegrijpelijk dat er niet aan de WHO-norm is getoetst, maar dat de -in het licht van de WHO-norm achterhaalde- Europese uitgangspositie is gekozen. Hieruit blijkt dat het onderzoek vooral gericht op juridische normen, en niet op de werkelijke gevolgen voor milieu en gezondheid.

In dit onderzoek (en ook elders in de MER-stukken) worden hoofdzakelijk relatieve emissiegrenswaarden besproken c.q. als uitgangspunt genomen. Voor de milieueffecten als verzuring en vermisting is vooral de absolute hoeveelheid NO_x relevant. Bovendien dient niet alleen te worden gekeken naar de depositie op Natura 2000-gebieden, maar ook naar de gevolgen voor andere natuur en bodems in Nederland, alsmede naar de bijdrage van SKP aan de achtergronddepositie/stikstofdeken.

5. Stikstofdepositie onderzoek

SK Parenco staat op plaats 54 in de top-100 van stikstofoxiden-bronnen (bron: www.emissieregistratie.nl, gegevens over 2019) en is daarmee in Gelderland de grootste

emissiebron van stikstofoxiden. Het is tevens de grootste industriële piekbelaster van de provincie, en de vierde van Nederland. Volgens de emissieregistratie bedroeg de emissie van stikstofoxiden in 2019 153 ton kg.

De MER geeft alleen af- en toenames van N-deposities weer, maar geen absolute depositiewaarden op de belangrijkste voor N-gevoelige habitattypes in Natura 2000 Veluwe en Rijntakken. Een koppeling met een 0-meting ontbreekt. De daadwerkelijke effecten van de diverse alternatieven/varianten zijn hierdoor niet inzichtelijk.

In variant 2 neemt het vrachtverkeer via de weg toe. Weliswaar geeft het MER aan dat de verkeersaantrekkende werking hiervan is meegenomen, maar onduidelijk is welke N-effecten dit verkeer veroorzaakt.

In variant 2 neemt de biogasproductie toe en daarmee de verbranding van biogas. Hierdoor neemt ook de emissie van zwaveldioxide toe. Onduidelijk is welk (verzurend) effect zowel de bestaande emissie als de mogelijke emissietoename, alsmede de bijbehorende deposities hebben op de omliggende Natura 2000 gebieden.

Verder wordt verwezen naar de laatste alinea over het luchtkwaliteitsonderzoek.

6. Geuronderzoek

De ODRN signaleert in haar brief aan de Commissie m.e.r. een aantal ernstige problemen v.w.b. de hedonische weging van de geur. Wij merken op dat in Europa het bepalen van de hedonische waarde omstreden is. Wij sluiten ons in dit verband aan bij de opmerkingen van de ODRN in de begeleidende brief bij de MER-stukken.

7. Akoestisch onderzoek

Dit is een punt van zorg in verband met de zeer nabije bebouwing van het dorp Renkum. Bij uitbreiding van productietijd en -capaciteit wordt gevreesd voor meer overlast. Ook kan de te verwachten toename van vervoersbewegingen voor overlast zorgen. Het bedrijf zegt zelf meer geluidsruidte nodig te hebben dan nu is vergund. De GGD-rapporten van 2021 en 2023 laten zien dat de leefbaarheid van Renkum onder druk staat v.w.b. de gezondheid van de inwoners. Dit wordt veroorzaakt door zowel geur als geluid. Het is volgens ons voorbarig en ongepast om in het kader van MER vooruit te lopen op het kostenaspect voor aanpassingen die voor het dorp Renkum en de gezondheid van de Renkumse bevolking noodzakelijk zijn.

8. Trillingsbelastingsonderzoek

Bij meer productie bestaat de mogelijkheid dat er meer trillingen gevoeld gaan worden op de al bekende plaatsen of op nu nog niet bekende plaatsen. Ook krijg je meer verkeersbewegingen. Dit probleem, en in het bijzonder het risico op een toename van de trillingsbelasting, behoort meer aandacht te krijgen. De rekenmodellen lijken beperkt tot nabije bewoning, terwijl er nu al op grotere afstand overlast wordt ervaren. Voor een goede beoordeling zijn daarom metingen en grotere afstand noodzakelijk. Er wordt ten onrechte gerekend vanuit een heel oude bestaande situatie die nu duidelijk niet meer representatief is. Ook wordt er gerept over de technische en financiële onmogelijkheden om trillingen te

reduceren; net als bij akoestisch onderzoek geldt ook hier dat dit prematuur is, en niet in het kader van een MER thuishoort. De hogere grenswaarde ten gevolge van een reeds bestaande inrichting moet worden heroverwogen t.b.v. de gezondheid van inwoners. Korthedshalve verwijzen wij naar de GGD-rapporten.

9. Energie- en klimaatonderzoek

Deze studie is een bonte verzameling van mogelijke processen, hergebruiksmogelijkheden, besparingsmaatregelen en alternatieve energiebronnen. De aan wegtransport gegeven aandacht is dan weer bovenmatig.

Er zijn geen duidelijke technische en operationele uitgangspunten voor de berekeningen gegeven, zodat de resulterende gesimplificeerde staafdiagrammen niet te verifiëren zijn. Een energiestromen-(Sankey)-diagram ontbreekt. Ook is niet duidelijk in hoeverre de consumptie van biomassa in aanmerking genomen is.

Het onderdeel “klimaat” wordt in het geheel niet behandeld met uitzondering van een deel van de CO₂ productie. Dit omdat biomassa in de studie als CO₂ neutraal wordt beschouwd. Biomassa verbranden leidt echter wel tot de (ten onrechte niet gesignaleerde) emissies van CO₂, alsmede van andere broeikasgassen (methaan), fijnstof en as.

De elektriciteitsproductie met PV-panelen is waarschijnlijk een factor 3 verkeerd berekend.

De bijdrage van geothermie aan de gasbesparing wordt niet onderbouwd en mogelijk onjuist en onvoldoende onderzocht.

De voorliggende energie MER-studie is een bedrijf, dat voor 0,15% van de totale Nederlandse energieconsumptie verantwoordelijk is, onwaardig.

10. Geohydrologisch onderzoek grondwaterbesparing

Zoals ook in andere rapporten het geval is, is het is volstrekt onnavolgbaar hoe de berekeningen zijn uitgevoerd, waardoor niet kan worden gecontroleerd of dat correct is gedaan.

De berekeningen zijn met grote onzekerheden omgeven. Het onderzoek verdient een beschouwing van die onzekerheden.

Een eenvoudige berekening leert dat de winning vooral gecompenseerd wordt door minder afvoer van oppervlaktewater (verdampingsreductie speelt nauwelijks een rol omdat de meeste bodems grondwateronafhankelijk zijn). Een grondwatermodel moet in staat zijn op een correcte manier te simuleren waar die afvoerreductie vandaan wordt gehaald (beken en Betuwe). Het heeft er echter alle schijn van dat het door RHDHV gebruikte Over-Betuwe daartoe niet in staat is.

De uitkomsten van de RHDHV-studie laten aanzienlijk minder effecten van de grondwateronttrekking door zien dan eerdere studies (zoals van TAUW uit 2003 en 2009), zonder dat daar een verklaring voor wordt gegeven.

De hydrologische gevolgen (en daarmee ook de ecologische gevolgen) van de scenario's zijn niet aan de hand van de juiste variabelen (GLG en watervoerendheid) beoordeeld.

11. Natuurtoets

De natuurtoets legt weinig nadruk op mogelijke negatieve ecologische effecten en een brede ecologische connectiviteit ontbreekt in dit onderdeel.

Daarnaast wordt de reductie van de grondwateronttrekking tot 20% genoemd. Echter wordt er in dit onderdeel van de MER niet ingegaan wat de reden is dat SKP niet volledig over zou kunnen gaan op rivierwater.

In het rapport wordt geen referentiesituatie beschreven met betrekking tot de emissie en depositie van stikstof en de invloed daarvan op de natuur.

12. Verkeer en logistiek onderzoek

Er worden geen realistische relaties gelegd met andere verkeerstromen die er ook zijn in de huidige situatie, zoals de toenemende druk van verkeer vanaf de campus van Wageningen. De gekozen uitgangspunten houden geen rekening met al genomen besluiten m.b.t. de verkeerssituatie in de toekomst (zoals aanpassingen van de provinciale weg t.b.v. het verbinden van de uiterwaarden met het Renkums Beekdal). De snelfietsroute langs het fabriekscomplex bestaat nog niet heel lang en het lijkt aannemelijk dat het gebruik daarvan in de toekomst zal toenemen (met alle gevolgen van dien voor de verkeersveiligheid én de gezondheid van de gebruikers t.g.v. onder andere blootstelling aan uitlaatgassen). Er wordt bovendien gerekend met het goede gedrag en de juiste intenties van chauffeurs en niet met de werkelijke praktijk.

13. Beschouwing externe veiligheid

De conclusie van SKP dat het bedrijf niet onder REVI en BEVI en BRZO2015 zou vallen is aanvechtbaar. Om dit goed te kunnen beoordelen dient duidelijk vermeld te worden welke gevaarlijke stoffen in welke hoeveelheden worden vervoerd en opgeslagen. Deze informatie ontbreekt.

14. Water

Het ontbreekt aan literatuurreferenties die beweringen in het rapport kunnen staven.

De indruk bestaat dat meerdere beweringen dubieus zijn, zoals dat koel grondwater nodig is om gelatineren van zetmeel te voorkomen (gebeurt pas bij 60 °C) en dat aan het gebruik van oppervlaktewater risico's zijn verbonden (wat op p. 6 staat beschreven zijn geen risico's maar problemen waarvoor technische oplossingen bestaan).

De beschrijving van referentiesituatie (H3) is vooral een weergave van nobele besparingsmaatregelen in plaats van een kwantitatieve beschrijving van hoeveelheden die worden onttrokken aan - en geloosd op het milieu.

In het rapport komen verschillende referenties voor. Bijlage A2 beschrijft bijvoorbeeld niet de vergunde situatie, maar een situatie in een bepaald jaar (welk?) en op p. 13 zijn 2020-2022 de referentie jaren.

Onbelicht blijft wat er in de RWZI gebeurt met andere dan organische bestanddelen, zoals producten van inktresten, en waar het zuiveringsslib blijft.

Hetzelfde geldt voor de invloed van het geloosde effluent op de ecologie van de Neder-Rijn en het Renkums beekdal (over enkele jaren zal de provinciale weg doorlaatbaar zijn gemaakt voor rivierwater).

De MER beantwoordt niet de vraag welke invloed het gebruik van geothermie heeft op de kwaliteit van het grondwater.

Effecten van grondwaterstands daling: zie 10: Geohydrologisch onderzoek grondwaterbesparing.

Afsluiting

Wij vinden het MER-dossier rommelig opgezet en op veel onderdelen niet/onvoldoende te controleren. Het levert geen goed, compleet en overzichtelijk beeld op van de milieugevolgen van de verschillende alternatieven en hun onderlinge samenhang. In plaats van een degelijk en volgens wetenschappelijke standaarden uitgevoerd onderzoek is het een vergaarbak van gegevens, vaak van onduidelijke, niet-verifieerbare of onvergelykbare herkomst. Er zijn geen goede nulmetingen verricht. Het ontbreekt aan samenhang tussen de rapporten. Onderliggende stukken en berekeningen ontbreken. Er wordt teruggevallen op oude onderzoeken die niet c.q. onvoldoende representatief zijn. Er wordt ten onrechte vooruitgelopen op technische moeilijkheden en financiële consequenties. Tussen de regels schemert vaak de wens om het voorkeursalternatief positief te laten uitkomen. Volgens Vijf Dorpen in 't Groen en Mooi Wageningen is de kwaliteit van deze MER onvoldoende om als vertrekpunt voor een revisievergunningstraject te kunnen dienen.

Met vriendelijke groeten,
Mede namens Mooi Wageningen,

